A 822

14
15
9
38
14
40

Actum in Curia Regia Varsaviensi Die Vigesima Quarta Mensis Junij Anno Domini Millesimo Septingentesimo Nonagesimo Primo.

AD Officium & Acta præsentia Castrensia Capitanealia Varsaviensia personaliter veniens Magnificus **Antonius** Siarczyński Sacræ Regiæ Majestatis, & Comitiorum Ordinariorum Generalium, atque Confœderationis Generalis Regni Secretarius, Eidem Officio, & Actis Ejus Constitutionem infrascriptam obtulit, & ad ingrossandum in Acta præsentia porrexit, tenoris talis:

KOMMISSYA POLICYI

I.

Skład Kommissyi Policyi.

1mo. KOmmissya Policyi Obojga Narodów składać się będzie, z Marszałków Narodowych, ktorzy nie będą wezwani do Straży, tudzież z piętnastu Kommissarzy, to iest: trzech z Senatu, po iednemu z każdey Prowincyi, sześciu z Stanu Rycerskiego, po dwoch z każdey Prowincyi, i Sześciu Plenipotentów Miast na Seym, po dwoch z każdey Prowincyi.

2do. Wszyscy Kommissarze Policyi, obierani będą co dwa Lata na Seymach Ordynaryinych, sposobem Elekcyi przepisanym w Prawach, *O Seymie i o Miastach*, a na każdey takiey co Lat dwa Elekcyi, Kommissarze Policyi mogą bydź na dalszy czas znowu obrani.

3tio. Obranym na Kommissarza Policyi bydź nie może. *1mo.* Kto nie ma od Roku niewątpliwey Possessyi dziedziczney, z Stanu Rycerskiego Ziemskiey, a Obywatel Miasta Mieyskiey, *respective* w swoiey Prowincyi. *2do.* Kto nie był choć raz na Funkcyi Publiczney, to iest: z Stanu Szlacheckiego Posłem, Deputatem, lub w Kommissyi Woiewódzkiey, przez czas Prawem przepisany. *3tio.* Ktokolwiek iest obowiązany aktualną służbą Woyskową. *4to.* Kto iest w aktualnym Urzędowaniu Poselstwa na Seymie.

4to. Prezesem Kommissyi Policyi będzie ieden z Marszałków Narodowych, a w nieprzytomności Ich, pierwszy z Porządku Kommissarz. Prezesowi wolno iest podług upodobania Assessorów do Kommissyi wybierać i zapraszać, *cum voce consultiva*, co iednak nie będzie rozumiano za odbycie Funkcyi publiczney. Nigdy więcey

iak połowa Kommissarzy, nie będzie mogła oddalać się; a komplet Kommissyi naymniey z pięciu Kommissarzów *cum voce decisiva* zawsze w przewyższaiącey liczbie Stanu Szlacheckiego, składać się ma. Pensye zaś nieprzytomnych na przytomnych rozdzielać się maią, względem czego Kommissya Ordynacyą sobie ułoży.

5to. Wyznaczamy każdemu Kommissarzowi Pensyą roczną taką, iaką im przy Tabelli Expens publicznych stanowiemy, do której Marszałkowie, iako pensyą Ministrowską opatrzeni należeć nie będą. Gdyby który Kommissarz umarł, pensya przez niego nie dosłużona w Skarbie Publicznym zostać ma. Żaden zaś Kommissarz, gdy iest podległy odpowiedzialności, zrzekać się ani ustąpić Urzędu pod żadnym pozorem nie może.

6to. Kommissya Policyi mieć będzie Pisarza Possessyonata, którego iednomyślnością, lub większością głosów sekretnych obierze. Urząd Pisarza dożywotni będzie, lecz nikomu przedanym, ani ustąpionym bydź nie może; przeto dobrowolna Urzędu tego Rezygnacya na Piśmie uczyniona, podaną Kommissyi bydź ma, i w Protokuł wpisaną wraz z Rezolucyą Kommissyi będzie. Poczym Kommissya do Elekcyi nowego Pisarza z pomiędzy Officyalistów swoich przystąpi. Obowiązki Pisarza są. *1mo.* Na Sessyi zasiadać *cum voce consultiva.* *2do.* Trzymać Protokuł Kommissyi. *3tio.* Mieć zwierzchni dozor Kancellaryi i *Archivi* Kommissyi. *4to.* W Sądach Kommissyi Pióro trzymać i Dekreta pisać. Nadto Kommissya ułoży liczbę i płacę potrzebnych sobie Officyalistów w równey proporcyi z każdey Prowincyi, z których żaden Urzędu swego przedać, ani ustąpić nie będzie mógł, i takowy układ Seymowi do potwierdzenia poda.

7mo. Marszałkowie, Kommissarze, i Officyaliści Kommissyi Policyi w żadnym Sądzie suspensy brać nie będą mogli, lecz w przypadku potrzeby wykonania Przysięgi, po iey dopełnienie wszelkie Juryzdykcye odsyłać ich będą do mieysca, gdzie się Kommissya agituie.

8vo. Przez czas Urzędowania swego, ani Kommissarz Policyi, ani Jey Officyaliści w żadney inney Kommissyi, lub funkcyi bydź nie mogą.

II.

Władza Kommissyi.

Władza i Zarządzanie Kommissyi powierzone dla ustanowienia i utrzymania powszechnego porządku w Państwach Rzeczypospolitey rozciągać się maią, na to wszystko, co się tycze. *1mo.* Bespieczeństwa i spokoyności publiczney. *2do.* Wygody publiczney. *3tio.* Sądowości i Urzędników Policyi, bez przestąpienia iednak następuiących przepisów, pod odpowiedzią w Sądach Seymowych.

III.

Granice Władzy Kommissyi.

1mo. Nie będzie mogła Kommissya Policyi nic czynić, stanowić, nakazywać, lub zakazywać, coby naruszało przyrodzone, i zabespieczone ustawami Rzeczypospolitey Prawa wolności, i własności osobistey Obywatelów, i przechodniów.

2do.

2do. Nie będzie mogła pod żadnym pozorem długów publicznych zaciągać, ani funduszów mieyscowych przenosić, ani nakazywać iakiegokolwiek bądź gatunku podatków, danin, opłat, iedynie do samowładności Rzeczypospolitey należących.

3tio. Nie będzie mogła wdawać się pod żadnym pozorem w inny wydział Władzy innym udzielnym Władzom i Magistraturom powierzoney.

4to. Ponieważ tylko Miasta wolne Rzplitey są właściwie podległemi Rządowi, i rozkazom Kommissyi Policyi; przeto prócz niektórych wyłączeń wyrażonych w niższym opisie iey obowiązków, nie będzie mogła do Miast, i Wsiów Dziedzicznych Obywatelskich rozciągać inney władzy, prócz dawania rady i ostrzeżenia. Dlaczego do żadnych Maiątków, domów, i mieysc własnością Ziemiańską będących, i do Rządu Mieyskiego nie należących, ani do wewnętrznego w nich obeyścia się bynaymniey wdawać się niepowinna, tym mniey ieszcze żadnego tey Ziemi Właściciela z powodu taiemney delacyi, lub iakich taiemnych wiadomości, imać, przytrzymywać, więzić, ani pozywać nie może.

5to. Dlaczego wszelkie gatunki szpiegowania i rewizyi w mieszkaniach i gruntach Ziemiańskich, lub w uczynkach, i zabawach Obywatelów, iak naysurowiey są iey zabronione.

6to. Jako zaś wszelkie rozporządzenia Kommissyi, maią bydź tylko skutkiem Praw, i Ustaw Rzplitey, tak nie wolno będzie iey żadnego takiego rozkazu wydawać, któryby na sobie nosił Akt Prawodawstwa.

IV.

Co do Władzy i Obowiązków Kommissyi, względem beśpieczeństwa, spokoyności ogólney całego Kraiu.

Władza i Obowiązki Kommissyi na zachowanie beśpieczeństwa i spokoyności powszechney są:

1mo. Czuwanie na wszelkie bunty, rozruchy, rozboie, zabóystwa, gwałty, między któremi ma się liczyć, przeymowanie, rozpieczętowanie i zmyślanie Pieczęci, Listów na Pocztach, tudzież na kradzieże, iawną rozpustę, i zgorszenia.

2do. Czuwanie na obyczayność powszechną i wszelkie sposoby zysku, z samego zwodzenia, i oszukania Ludzi, gry azardowne, czyli niszczące Maiątki w Domach i mieyscach Publicznych, wstrzymywanie żebractwa, i włóczęgi, a przeto szczególnieysze dozieranie Ludzi nie maiących żadney osiadłości, Stanu, Professyi, Rzemiosł, Służby, ani żadnego pewnego do życia sposobu.

3tio. Doglądanie iak nayściśleysze tego wszystkiego, co należy do zachowania i pewności zdrowia Ludzkiego; a przeto ułożenie, i zachowania porządku względem Lekarzów i Lekarstw, Chirurgów, Cyrulików, Aptekarzów, Aptek, i sztuki babienia, a to znosząc się z Kommissyą Edukacyiną.

4to. Dawanie dobroczynney pomocy w rozmaitych przypadkach pospolitych i szczególnych, w zdarzeniach pożarów, powodzi, gwałtownych wichrów, głodu, morowego Powietrza, zarazliwych chorób na Ludzi i na bydło, w niebeśpieczeństwach życia, a to obmyśleniem i wykonaniem takich śrzodków, któreby w niczym nie naruszały

ruszały Praw Obywatelskich, lub na które ostrzeżeni Właściciele dobrowolnie przystać mogą.

5to. Stanówienie wszelkich rozporządzeń i przepisów, tyczących się Policyi, które będą skutkiem Ustaw Rzplitey, względem Obywatelów przychodniów, i przechodniów; Pilnowanie, ażeby według przepisów i warunków Prawa, wolność pisania i drukowania pewną i nienaruszoną była; Dlaczego żadne Przywileie *Exclusionis* mieysca mieć nie maią. Jako zaś wszelkie dzieło drukowane iest własnością Autora, tak przez całe życie iego do niego tylko należeć będzie, przeto żadnego przedrukowania tegoż samego Dzieła z uszkodzeniem tey własności Kommissya nie dozwoli, aż do śmierci Autora, po którey Dzieło iego staie się własnością publiczną. Pod wyraz tegoż samego Dzieła nie będą mogły bydź podciągane inne Dzieła podobne lub podobny tytuł maiące. Ułożenie i utrzymanie w całym Kraiu iednostayności miar i wag, a stosunek onych do miar, i wag zagranicznych, wydrukowany w Kraiu publikować, ponawiaiąc to według potrzeby. Dochodzenie, i powzięcie wiadomości z Rapportów Kommissyi Woiewódzkich i Miast o ludności, urodzaiach, Jarmarkach, Targach, obfitości i cenie rozmaitych produktów, Towarów i Rękodzieł w różnych mieyscach, o przeszkodach, lub pomocach w Rolnictwie, Handlu i Rzemiosłach, o zwyczaynych i nieżwyczaynych chorobach i zarazach na Ludzi i Bydło, o zwyczaiach wszelkich zdrowiu, lub powodzeniu powszechnemu przeciwnych, względem tego wszystkiego bez rozkazowania, i wdawania się w domowe Właścicielów Ziemiańskich rozrządzenia, dla nich wydawać ma, i ogłaszać tylko swe ostrzeżenia i oświecenia. Jako zaś wszelkie rozporządzenia i przepisy tyczące się Policyi i pozwolone przez Prawo nie będzie mogła Kommissya inaczey wykonywać, tylko przesyłaniem onych do Exekucyi Kommissyi Woiewódzkich, co do Wsiów, i Zwierzchności Mieyskich, co do Miast tak odbieraiąc z Rapportów ostrzeżenia, i Dyspozycye przez te Kommissye i Zwierzchności *proiectivè*, a w nagłych przypadkach *provisorie* czynione, takowe dyspozycye potwierdzać, roztrząsać, odmieniać lub wcale uchylać według ustaw Rzplitey i prawideł, rzetelney potrzeby lub korzyści publiczney, nie odwłocznie powinna.

6to. Zarządzenie wszelkiemi Domami i mieyscami publicznemi dla bespieczeństwa i spokoyności powszechney przeznaczonemi, iako to więzieniami, które według potrzeby w całym Kraiu zakładać, wygodne i obszerne, Kommissyom Woiewódzkim i Urzędom Mieyskim zaleci, a szczególnie w Mieście Rezydencyonalnym Warszawie, tudzież Domami Poprawy, Rynkami, Ratuszami, Placami publicznemi i Ulicami; także mieć będzie dozor nad administracyą wszelkich dochodów przez Rzeczpospolitą na Obiekta Policyi przeznaczonych, tudzież funduszów na ten koniec uczynionych, lub czynić się mogących; równie rozkazywać wszelkim Urzędnikom, Officyalistom i Dozorcom Policyi, tychże napominać i sądzić, karać nieposłusznych i przestępnych; nikt zaś nie będzie mógł tamować i bronić publikowania wszelkich Rozrządzeń, Uniwersałów, Obwieszczeń, i Ostrzeżeń, które Kommissya Policyi wydawać będzie, owszem we wszystkich Aktach Ziemiańskich i Mieyskich nieodwłocznie i darmo zaoblatowane, a we wszystkich Kościołach z Ambon, gdy o to rekwizycya zaydzie, ogłaszane i do drzwi Kościelnych przybiiane bydź powinny.

7mo. Nakoniec iako obowiązkiem Kommissyi Policyi iest, wiedzieć i zaradzać o wszystkim, cokolwiek się ściąga do dobrego i powszechnego porządku, tak każdemu Seymowi Ordynaryinemu, przez Nas Króla w Straży podawać będzie Proiekta, i planty po-

trze-

trzebnych Praw do doskonałego urządzenia Policyi, oraz przekładać naydogodnieysze sposoby dla wyexekwowania onych.

8vo. Dlaczego wszelkie inne oddzielne co do Policyi Kommissye za dawnemi Prawami i Reskryptami Nas Króla byłe, lub będące, tudzież Władze i Juryzdykcye przez Marszałków Narodowych dotąd względem tey Policyi sprawowane uchylamy, prócz osobnego opisu obowiązków Prezyduiącego w Kommissyi, a dozor całkowity teyże Kommissyi Policyi zlecamy. Waruiąc iednak, iż Sprawy rozpoczęte i niedokończone, lub zdarzyć się ieszcze mogące w Juryzdykcyi Marszałkowskiey odsądzane w niey będą aż do otworzenia Sądów Ziemiańskich, i urządzenia Sądów Mieyskich. Dzieła zaś przez Kommissye *Boni Ordinis* zaczęte, Kommissya Policyi dokończyć, i Officyalistom nadgrodzić każe.

V.

Co do Władzy i obowiązkòw Kommissyi względem beśpieczeństwa i spokoyności szczególney Miast wolnych Rzeczypospolitey.

Gdy do szczególnieyszego dozoru i rządu Kommissyi Policyi oddane są Miasta wolne Rzeczypospolitey, tudzież Przedmieścia, Wsie, i przyległości ich własne, będzie obowiązkiem Kommissyi zaprowadzić i utrzymywać w nich nieodmienny porządek; a przeto pilnuiąc iak nayściśleyszey Exekucyi Prawa o Miastach, i daiąc procz wyższego opisu w ogolności nieustanną baczność na niebeśpieczeństwo i spokoyność onych.

1mo. Odbierze całe *Archivum* po Departamencie Policyi, weyrzy w Remanent przez tenże Departament Seymowi w Rapporcie iego podany, tudzież odbierze *Archivum* całkowite po Kommissyi Brukowey w Warszawie, i Ekonomiczne po Juryzdykcyi Marszałkowskiey, oraz Domy i Składy do tey Juryzdykcyi przedtym należące.

2do. Akta, mieysce w Pałacu Rzeczypospolitey i Milicye Policyi dotąd Chorągwie Marszałkowskie zwane, obeymie: a te Milicye zawsze pod Rządem i Kommendą Prezyduiącego w Kommissyi będą.

3tio. Nakaże Lustracyą wszystkich Miast, a w nich wszelkich mieysc do dozoru Policyi należących, wszelkich funduszów, dochodow, Remanentów tak dawniey, iako i od zaczęcia teraźnieyszego Seymu, w Kassach Mieyskich zaległemi bydź powinnych, także i Składek na różne Obiekta Policyi przeznaczonych, wszystkich Urządzen, zwyczaiów, i porządków dotąd zaprowadzonych, wszystkich Budynkow tak publicznych iako i partykularnych, wszystkich Mieszkańcow z Klassyfikacyą aktualney Ludności, słowem: we wszystkich stosunkach poweźmie doskonałą wiadomość stanu i potrzeb Mieyskich, a cokolwiek zaraz poprawić lub ustanowić w nich będzie mogła, nieodwłocznie rozrządzi.

4to. Miasta wielkie zniosłszy się z Magistratami mieyscowemi, podzieli nieodwłocznie na Cyrkuły, a Cyrkuły na Wydziały.

5to. Pilnować będzie ustanowionego Prawem Przepisu o powinności Urzędników Policyinych, Mieyskich; wszelkie zaś rozporządzenia swoie inaczey wykonywać nie może, tylko przesyłaiąc ie do exekucyi Zwierzchności Mieyskiey.

6to. Dawać baczność na wszelkie takowe w Miastach Rzemiosła i roboty, które bez szczególney ostrożności mogłyby bydź szkodliwe, i niebeśpieczne, iako to: procz wyżey wymienionych Professyi tyczą-

cych się zdrowia ludzkiego, Kuźnie, Browary, Rzeźnice, Jatki, Mydlarnie, Garbarnie, Piece Garncarskie, i t. d. w pośrzod Budynków albo Mieszkańców znayduiące się.

7mo. W Miastach pilnować będzie Kommissya: *1mo.* Sprawiedliwości nie tylko w miarach i wagach, ale też w cenie i gatunku rzeczy i Towarów. *2do.* Zniesie lub urządzi wszystkie koszta i trudności *w przyimowaniu do Cechów*, oraz wszelkie zwyczaie i uchwały *Cechów* przemysłowi i pospolitey korzyści przeciwne. *3tio. Mimo Przywileiów Cechowych* w każdey potrzebie i niedostatku publicznym będzie mocną Kommissya Policyi dawać wolność przedaży roboty i przemysłu, a względem tego wszystkiego stosować się zupełnie Kommissya będzie do ostatniego Prawa o Miastach i do zaręczoney wolności przez Ustawę Rządową każdemu przychodzącemu Człowiekowi z Zagranicy.

8vo. Ani Kommissyi Policyi, ani Miastom nie będzie wolno bez pozwolenia Rzeczypospolitey alienować Dobr i wszelkich Funduszów Miastom dla porządku i wygody onych nadanych, owszem Kommissya ściśle doglądać ma, aby wszelkie takowe Dobra i Fundusze Mieyskie arendowane były przez Lieytacye za poprzedzaiącym sześcio-niedzielnym Urzędownym Obwieszczeniem, pod dozorem Urzędników Policyi, a dochody w nich nigdy na prywatną, lecz zawsze na publiczną Miast potrzebę, wygodę, i ozdobę były obracane. A iako Kommissya przed Seymem, tak Miasta, i każdy zarządzaiący iakimkolwiek Funduszem na obiekta Policyi przeznaczonym, przed Kommissyą ściśle rachować się będą.

9no. Przestrzegać będzie Kommissya, ażeby odtąd żadne Miasta Długów nie zaciągały, Dobr nie zastawiały, Danin, Opłat, Akcyz, ani na rzeczy, ani na Towary, ani na Osoby przybywaiące, lub znayduiące się w Mieście nie nakładały, Domów i Placów, które są własnością publiczną na powiększenie dochodów swoich nie obracały; czego wszystkiego równie Kommissyi, iak Zwierzchnościom Mieyskim czynić nie wolno: Opłaty zaś różne dotąd po Miastach trwaiące, póty tylko Kommissya zachować dozwoli, póki Seym za podanym sobie od Kommissyi opisaniem onych nie uchwali albo zniesienie, albo utwierdzenie takowych opłat.

10mo. Długi dotąd od Miast zaciągnione i winne, Kommissya obrachuie, a śrzodki, które znosząc się z Miastami, obmyśli dla spłacenia onych, Seymowi przez Króla w Straży do uwagi poda. A gdyby kto nieprawnie Dobra, lub iakiekolwiek użytki Miastom nadane posiadał, Kommissya dopomoże Miastom do prędszego odzyskania w Sądzie przyzwoitym. O składkach zaś dobrowolnych, przyczynach i celu onych zawsze Zwierzchność Mieyska donosić będzie Kommissyi.

11mo. Baczność mieć będzie Kommissya dla spokoyności lub bespieczeństwa Obywatelów Mieyskich, aby Woyska przechodzące, lub stoiące w Miastach, żadney krzywdy, szkody, lub uciemiężenia nie czyniły, aby w kwaterach, lub opłacie za nie żaden Obywatel nierównością ciężaru nie był ucisniony, a te kwatery lub opłaty za nienigdy na Domy publiczne, lecz tylko na szczególne Obywatelów przez Zwierzchność mieyską naznaczane były.

12mo. Szczególnieyszym zaś będzie obowiązkiem Kommissyi, obmyślać i podać do wykonania w Miastach przyzwoite śrzodki dla oddalenia i uniknienia pożarów, lub gwałtownych powodzi, dla prędkiego i skutecznego ratunku, także wspomagania zniszczonych Miast, Domów, i Osób w takowych przypadkach; a przeto na ten koniec w każdym Mieście starać się będzie o założenie Kass publicznych ogniowych i ratunkowych.

VI

VI.

Co do władzy i obowiązków Kommissyi względem wygody ogólney całego Kraiu.

1mo. Obowiązkiem Kommissyi będzie, mieć baczność podług opisów sobie służących, na wprowadzanie i uporządzenie tego wszystkiego, co stanowić może wygodę powszechną i szczególną w Kraiu: a nayprzód obfitość i tanność rzeczy do życia potrzebnych, łatwość w robotach, zamianach, przeyściach, przeiazdach, wolność przedaży wszelkich Produktow, a przeto skassowanie wszelkich Monopoliów na wygodę życia będących, a nie dozwalanie żadnych innych na przyszłość.

2do. Zarządzanie tym, co iest własnością pospolitą, służącą dla wygody handlu powszechnego wszystkich Obywatelów iako to: Trakty publiczne, spławy i brzegi, czyli lądy rzek, kanały publiczne, względem których znosić się będzie z Kommissyą Skarbową, Poczty konne, wozowe, i listowe, którym Kommissya Policyi da opiekę, nie wdaiąc się w rozrządzenia wewnętrzne onych, iako przez *Pacta Conventa* Nam Krolowi do życia oddanych, i przestrzegać będzie, ażeby Sprawiedliwość równie i wzaiemnie wymierzana była dla zarządzaiących Pocztami i Obywatelów; dla czego gdy Poczta od Obywatela ukrzywdzoną zostanie, a nie znaydzie Sprawiedliwości w Sądzie mieyscowym, lub Obywatel ukrzywdzony nie odbierze satysfakcyi od Zwierzchności Poczt, tedy Strony szukać Sprawiedliwości będą u Kommissyi Policyi. We wszystkich zaś szczegółach w tym punkcie wyrażonych rozrządzenia Kommissyi wszędzie równą exekucyą odbierać maią.

3tio. Także dozor nad temi własnościami powszechnemi, które służą wygodzie, zdrowiu, i zabawie pospolitey, iako to: Łaźnie, Zdroie, Szpitale, Domy miłosierdzia, Domy zaiezdne, gościnne, szynkowne, Traktyernie, ochędostwo powszechne, Teatra publiczne, mieysca przechadzki, gry, i wszelkiey rozrywki publiczney, z warunkiem iednak, iż procz Szpitalów i Funduszów na nie, które mieć chcemy wszędzie pod zupełnym dozorem i rządem Kommissyi, inne wymienione mieysca, gdy będą w Własnościach Ziemiańskich położone, nie rozkazom, lecz tylko oświecaniom i ostrzeżeniom Kommissyi poddane bydź maią.

4to. Opieka powszechna i dobroczynny ratunek dla wszelkiego ubostwa, nędzy, niedołężney starości, kalectwa, a na to rownie iak na zabieżenie próżnowaniu włoczęgów wyżey opisanych, i więźniow do rzemiosł, rękodzieł, i wszelkich robot publicznych, w ktorych nędza i ubostwo za pracę użyteczną Kraiowi żywność znaydować będą dostarczać; także w wszelkich takowych robotach lub rękodziełach publicznych wzniecać emulacyą, dawać zachęcenia, stanowić nadgrody.

VII.

Co do władzy i obowiązków Kommissyi względem wygody szczególney Miast Rzeczypospolitey.

Nie tylko Kommissya Policyi obowiązaną będzie mieć dozor nad bespieczeństwem i spokoynością Miast Rzeczypospolitey, ale oraz sta-

rać się o zaprowadzenie do nich wygody powszechney, względem którey, procz wyższych ogólnych opisow, baczność mieć będzie.

1mo. W urządzeniu tego, co się ściąga do wygody wewnętrzney Miast, iako to: porządne bruki, ochędostwo ulic, przeniesienie Cmentarzów za Miasta, całość i ozdoba Domów i Budynków tak publicznych, iako i prywatnych, podniesienie, lub zniesienie zapadłych, także starych murów, placów pustych, a to iak nayprędzey, ieżeli są publiczne, ieżeli zaś prywatne, znosząc się z Właścicielami, i naznaczaiąc im czas naybliższy, po którego upłynieniu bez exekucyi rozkazów Kommissyi, takowe mieysca przedać przez Licytacyą, i pieniądze Właścicielom oddać nakaże. Bramy wiazdowe do Miast, mostów, bicie tam, grobel, rowów, wystawienie łatwych i pewnych portów rzecznych, urządzenie poiazdów publicznych transportowych dla Ludzi i rzeczy, znosząc się z Zwierzchnością Pocztową, oświecanie ulic w nocach zwłaszcza zimowych i ciemnych, słowem: wszystko, co do ozdoby i łatwego znalezienia potrzeb i osłodzeń życia należy.

2do. Równie, co ściąga się do wygody przybytkowey i zewnętrzney z obfitości, dowozów, targów, i jarmarków, porządku w Kaffenhauzach, Austeryach, Karczmach, ułatwienia kommunikacyi i doniesień z Miasta do Miasta we wszystkich Rzpltey Kraiach, bez naruszenia iednak Praw Nam Królowi względem Poczt Kraiowych służących, wolności dla każdego dawania i używania wszelkich zabaw publicznych, wystawiania Teatrów, i grania na nich bez żadnych przeszkod, opłat, wyłączeń, skoro o tym uwiadomiona będzie Policya i da pozwolenie na piśmie.

3tio. Co się tycze pomocy i schronienia w nagłych przypadkach ucisku, słabości i ubostwa, a to dobrym urządzeniem Szpitalow, Domow miłosierdzia, a zwłaszcza Fabryk i robot publicznych, do których równie, iak i do Fabryk prywatnych Obywatelów, ze Szpitalów Domów podrzutków &c. dostarczać każe robotników, z warunkiem, ażeby zapłata tychże Szpitalów &c. wiernie dochodziła. Nakoniec pilnować uskutecznienia tego wszystkiego, co znayduiąc pod opisem ogólney Kraiu wygody, szczególniey i silniey, bo z mocą rozkazania do Miast Kommissya ma przystosować.

VIII.

Co do Władzy Sądowey Kommissyi Policyi.

Do Sądów Kommissyi Policyi należeć będą Sprawy następuiące.

1mo. O całość wszelkich w Kraiu Funduszów i dochodów ogólnych Miast na obiekta Policyi destynowanych, ieżeli tych Possessya nie iest kwestyonowana; Sprawy albowiem o windykacye takich dochodów należeć maią do właściwych Ziemiańskich i Mieyskich Juryzdykcyi, i tam Sprawy pilnowane tylko przez Plenipotentów będą.

2do. O zataienie Percept, nierzetelność, lub niedokładność wydatków i rachunków z tychże publicznych dochodów i funduszów, lub ich użycie bez wiedzy Kommissyi Policyi.

3tio. O niezachowanie przepisów Prawa Licytacyi z wolnym nakazaniem drugich, bez mocy iednak zmnieyszania dochodów pierwey okazanych.

4to. O nieposłuszeństwo Kommissyi Woiewodzkich, i Zwierzchności Mieyskich, na Rezolucye, dyspozycye, i rozrzędzenia Kommissyi Policyi, oraz Urzędników, i Dozorców exekwuiących iey Dyspozycye.

5to. O zgwałcenie beśpieczeństwa Juryzdykcyi Kommissyi Osób, Kommissarzów, Urzędników, Officyalistów, i Dozorców Policyi w mieyscach gdzie z Urzędu znaydować się będą.

6to. O niezachowanie rozporządzeń Kommissyi, względem iednostaynośći miar i wag.

7mo. O przestępstwa Urzędników, Officyalistów, Dozorców, i Sług Policyi.

8vo. Zadnych innych Spraw Kommissya Policyi sądzić nie będzie mogła chociażby się kto poddał dobrowolnie pod iey Sąd. Jako zaś sprawy iey do sądzenia oddane, prędkiey potrzebuią decyzyi, przeto tak w pierwszey, iako w drugiey Instancyi używane bydź nie maią zwyczayne w innych Sądowniczych Magistraturach Indukty, i Repliki, lecz iedynie wszystko kończyć się ma przez Memoryały, z kommunikacyą Urzedowną tychże Memoryałów i odpisów na nie, tudzież Indagacyi Przysięźnych ieżeliby rzecz nie była obiaśniona dowodami na piśmie, co w Mieście naydaley w przeciągu trzech dni, w Kraiu zaś naydaley w czterech tygodniach ma bydź uskutecznionym.

9no. Z pomiędzy poleconych sobie spraw do sądzenia, Kommissya Policyi szczególnie tylko o zgwałcenie beśpieczeństwa swego, i swoich Kommissarzów, Officyalistów, Urzędników, i Dozorców, także o przestępstwa tychże w urzędowaniu sądzić będzie mogła, prosto w swym Sądzie ostatecznie. Inne zaś gatunki spraw iey do sądzenia powierzonych przechodzić maią przez pierwszą Instancyą Sądów właściwych Kommissyi Woiewódzkich i Mieyskich.

10mo. W tych Sądach Policyi pierwszey Instancyi ostatecznie i bez dopuszczenia Appellacyi sądzone maią bydź, tylko sprawy, nie przenoszące Złł: trzysta wartości, a kary Złł: Pięćdziesiąt, lub trzy dni więzienia; w większych zaś sprawach Appellacya dopuszczona bydź powinna do Kommissyi Policyi, której wyroki będą już ostateczne, a prócz wydatków Prawnych dla Stron przyznawać się maiących, wszelkie kary pieniężne, nigdy na zysk sądzących sprawy Policyi przysądzane bydź nie mogą, lecz do Kassy ogolney Policyi na potrzeby Publiczne składane bydź powinny.

11mo. Tak w pierwszey iako w ostatniey Instancyi Kommissyi Policyi, Sprawy sądzone bydź maią, zawsze na Instancyą, czyli doniesienie Dozorców Policyi, w oznaczonych *respectivè* do ich dozoru Wydziałach; w przypadkach zaś przestępstwa Urzędników i Dozorców Policyi, każdy Possessyonat może bydź ich Delatorem do Kommissyi Policyi.

12mo. Kommissya Policyi ułoży dla Officyalistów, Urzędników, i Dozorców, swoich Instrukcye, a dla Sądów swoich pierwszey i ostatniey Instancyi Ordynacye, i te dla wiadomości powszechney publikować rozkaże.

13tio. Wyroki Ekonomiczne i Sądowe Kommissyi Policyi exekwowane będą, przez Milicyą Policyi, która gdyby do tey Exekucyi, lub do beśpieczeństwa publicznego nie wystarczała, tedy Kommissya Pomocy od Kommend Woyskowych wezwie. Milicya Policyi składać się będzie z dwoch Chorągwi, Koronney i Litewskiey dotąd Marszałkowskiemi zwanych. Co się zaś tycze wszelkich Milicyi Mieyskich, dla Exekucyi wyroków Policyinych i właściwych Juryzdykcyi, a oraz dla utrzymania beśpieczeństwa i wygody Publiczney, Kommissya Policyi układać ma Proiekta, tak względem uformowania tych Milicyi, iako też sposobów ich utrzymywania, i takowe przez Nas Króla, w Straży na Seymy podawać będzie.

14to. Gdy wszystkie więzienia publiczne, Domy poprawy, i tym podobne z ich funduszami zostawać będą pod dozorem i rządem Kommissyi Policyi; przeto każda Juryzdykcya, Sąd, Zwierz-

chność każdego z władzy swoiey na więzienie osądzonego, oddawać ma w ręce Urzędników Policyi, którzy osadzać go będą podług oznaczenia maiącego im się oddać z wyrokiem autentycznym, razem z więźniem.

IX.

Porządek postępowania Kommissyi.

1mo. Kommissya Policyi zawsze ciągle i bez przerwy agitować się będzie. Obrani Kommissarze zaczną Urzędowanie swoie w sześć dni nayPoźniey po obraniu, a póki ci na Kommissyi nie zasiądą, Kommissarze kończący funkcyą swoią winni będą pełnić bez przerwy obowiązki Prawem przepisane.

2do. Co dzień, wyiąwszy Dni święte, prócz nagłey potrzeby za obwieszczeniem Prezyduiącego, Kommissya Sessye Ordynaryine, Ekonomiczne, i Sądowe miewać będzie.

3tio. Przy zaczęciu każdey Sessyi przytomność Marszałka, Kommissarzów, i Assessorów zapisana bydź ma. Spoźnione zaś Marszałka, lub Kommissarza na Sessyą przybycie tak ma bydź napisane, aby została wiadomość i o czasie spoźnionego na Sessyą przybycia, i o przytomności Osób, przy każdey Materyi i decyzyi. Baczność na to całey Kommissyi, a szczególniey Prezyduiącym i trzymaiącym Protokuł zalecamy. W przypadku gdyby się Komplet nie zebrał, przytomni Kommissarze podpisami własnemi pilność swoią zaświadczą.

4to. Gdyby który z Marszałków Narodowych mieysce w Kommissyi maiących nie znaydował się ciągle na Sessyach, przez czas w Ordynacyi Kommissyi przepisany, podług którey ieden przynaymniey Marszałek ma bydź obowiązanym, znaydować się zawsze na Sessyach w Kommissyi Policyi, wtedy Pensya iego Ministrowska za ten czas w Skarbie zostawać będzie.

5to. Karze potrącenia Pensyi podpadać nie maią Marszałkowie i Kommissarze ci, którzyby z obowiązku Urzędu lub z wyraznego zlecenia Kommissyi w Interessach Policyi tyczących się oddaleni byli, i ci, którzyby z przyczyn rzetelney choroby w Kommissyi przytomnemi bydź nie mogli; takową iednak chorobę przed Kommissyą na pierwszey Sessyi, własnym zaprzysiężeniem dowieść powinni.

6to. Wszelkie Decyzye i Rezolucye Kommissyi iednomyślnością, lub większością zdań stanowione bydź maią. Równość zdań Prezyduiący rozwiązywać będzie. W Sądach po głośnych zdaniach, sekretne kreski iść mogą, gdyby który Kommissarz ich żądał; w innych zaś wszystkich rezolucyach i decyzyach sekretne kreski mieysca nie maią, ale każdy decyduiący zapisać powinien zaraz w Sentencyonarzu rozpis, czyli zdanie swoie, różne od większości zdań decyzyą stanowiących. Żadne iednak rozpisy nie będą mogły tamować skutku wszelkich decyzyi i rezolucyi większością zdań w Kommissyi zapadłych.

7mo. Dwa będą w Kommissyi Sentencyonarze: ieden Sądowy, drugi Ekonomiczny; w pierwszym każda decyzya Sądowa, w drugim wszystkie inne rezolucye i czynności Kommissyi, zapisane będą. Takowe Sentencyonarze maią bydź utrzymywane przez dwoch Kommissarzów, a wszyscy składaiący Kommissyą *cum Voto decisivo* przytomni podpisywać będą one codziennie; nie podpisuiący się w Sentencyonarzu, a przytomny, rozumiany bydź ma, za zgadzaiącego się z zapadłą rezolucyą, i sam tylko rozpis podług poprzedni-

cze-

czego Artykułu uczyniony, różne zdanie od większości zaświadczać będzie. Oddzielnie od Sentencyonarzów utrzymywane będą dwa Protokuły, w iednym z nich Noty i Rezolucye, w drugim Dekreta wpisywane bydź maią *per extensum*, Prezyduiący podpisywać ie będą, nie wprzód iednak, aż po dokładney onych Konfrontacyi z decyzyami i rezolucyami w Sentencyonarzach zapisanemi. Do takowych Protokułów należące wpisy maią bydź zrobione, naypóźniey w dni osm od czasu wypadłey, a w Sentencyonarzu zapisaney decyzyi lub rezolucyi. W przypadku uchybienia przepisu tego, Pisarz iako rządzący Kancellaryą odpowie Kommissyi.

8*vo*. Wszystkie Uniwersały, Obwieszczenia, Ostrzeżenia, i Noty wychodzić z Kommissyi będą, pod Tytułem: *Kommissya Policyi Oboyga Narodów*, a przez iednego z Marszałków Narodowych podpisywane bydź maią, który gdyby podpisu odmówił, albo przytomnym nie był, pierwszy z porządku Kommissarz podpisze. Wszelkie inne Dyspozycye, Rezolucye, Instrukcye, Extraktem wydawane bydź mogą. Wypisy zaś z Pootokułu sekretnego Prezyduiący zaświadczy. Pieczęć Kommissyi Policyi zawieraiąca Herb Oboyga Narodów z napisem przykładana będzie do wszystkich Uniwersałów i Extraktów, dla dania im większey uroczystości.

9*no*. Wszystkie Memoryały a oddzielnie Rapporta numerowane bydź maią, na których to Memoryałach i Rapportach ieden z Kommissarzów dzień podania onych, i dzień uczynionych na nie rezolucyi, zapisywać będzie. Takowe Memoryały i Rapporta, Kommissya porządkiem daty podania ułatwiać będzie, te iednak, któreby prędszey i nagleyszey wymagały rezolucyi, choćby poźniey podane były, pierwey rezolwowane bydź mogą, nie inaczey zaś iak za zgodą większości głosow Kommissyi.

10*mo*. Wolno będzie Kommissyi prace swoie, między składaiących Kommissyą podzielić, którzy przygotowane planty, rezolucye i tym podobne czynności *projectivè* podpisywać będą pod zdanie i decyzyą Kommissyi.

11*mo*. Względem processu ułoży sobie Kommissya i publikować każe, ordynacyą stosowną do tego Prawa, iako też, względem opłaty z iey Kancellaryi, z którey wszelkie Extrakta z korektą i Pieczęcią wydawane bydź maią, bez żadney inney opłaty, prócz iednego złotego od arkusza.

X.

Co do powinności i stosunku Kommissyi Policyi względem Seymu.

1*mo*. Kommissyi powinnoscią będzie, na każdym Seymie Ordynaryinym: 1*mo*. Zdawać sprawę z wszelkich czynności swych, tudzież z przychodów i rozchodów, dozorowi swemu poruczonych: a to przed Deputacyą tym końcem z Seymu wyznaczoną, podług opisu w Rozdziale o Seymie. 2*do*. Podawać Seymowi wydrukowane Tabelle wszelkich przychodów, i rozchodów, tak iey administracyi *immediate* powierzonych, iako i z funduszów pespolitych iey opiece i dozorowi poleconych.

2*do*. Wolno będzie każdemu Obywatelowi do Deputacyi examinuiącey czynności Kommissyi podawać na piśmie z podpisem Ręki własney zarzuty i zażalenia swoie na Kommissyą, lecz Delacya Obywatela na Kommissyą o iey czynności Urzędowe iść nie może, wy-

wyiąwszy osobiste występki tych, którzy w Kommissyi zasiadaią, a co w przypadkach i sposobie w Rozdziale o Sądach Seymowych przepisanym.

3tio. Gdyby z Relacyi Deputowanych okazała się iaka czynność naganną, Seym podług okoliczności i gatunku przewinienia, czynność takową Kommissyi albo nagani, i iey rozrządzenie czyli Rezolucye skassuie, albo oskarżone Osoby Kommissyą składaiące do Sądów Seymowych po rozsądzenie i ukaranie Instygatorom Narodowym zapozwać każe.

4to. Ponieważ we wszelkich czynnościach i Rezolucyach Kommissyi rozpisy wolne zostawiliśmy; przeto w przypadku pozwania Kommisiyi z woli Seymu, na Sądy Seymowe, Kommissarze winni będą zdania swoie rozpisem usprawiedliwiać; a ieżeli czynność Kommissyi nie okaże się naganną, albo w Sądach Seymowych usprawiedliwioną zostanie, Seym da Kommissyi zaświadczenie, i zakwitowanie z dokładnym Remanentu opisaniem.

XI.

Co do obowiązków i Stosunku Kommissyi Policyi względem Straży.

1mo. Kommissya Policyi, powinna wiernie donosić Królowi w Straży o wszelkich czynnościach swoich, a to przesyłaiąc Rapporta do Ministra tegoż udziału. Gdyby zaś Minister odebranego Rapportu Królowi w Straży, naydaley na pierwszey Sessyi nie podał, wtedy Kommissya prosto do Kancellaryi Straży przesłać swóy Rapport powinna będzie. Oprócz zaś zwyczaynych doniesień i Rapportów powinnością będzie Kommissyi na każde zapytanie i żądanie Króla w Straży, dać dokładną odpowiedź i explikacyą, oraz informacyą w tym wszystkim, w czym uwiadomionym bydź zechce.

2do. Wszelkie decyzye Króla w Straży, z podpisem iednego Ministra do Kommissyi Policyi wydane, do posłuszeństwa obowiązywać ią będą. W przypadku zaś gdyby Kommissya Policyi odebrawszy iakie zalecenie przez decyzyą Króla w Straży, osądziła większością głosów, też zalecenie bydź przeciwnym Prawu, *provisoriè* posłuszna będąc w wykonaniu takowey decyzyi, poda nieodwłocznie Uwagi swoie Królowi w Straży: a gdyby Król nie skłaniał się do tych uwag, ma upraszać Króla o zwołanie Seymu; gdyby zaś Król Seymu nie zwołał, ma o to podać na piśmie żądanie swoie Marszałkowi Seymowemu, pod odpowiedzią Seymowi.

3tio. Wszelkie żądania, zapytania, zalecenia, odpowiedzi, explikacye, informacye, słowem: wszelkie wzaiemne między Królem w Straży a Kommissyą czynności maią bydź podawane na piśmie z podpisem przytomnych komplet składaiących.

XII.

Co do stosunku Kommissyi Policyi z innemi Rządowemi Rzplitey Kommissyami, tudzież z Kommissyami Woiewódzkiemi.

1mo. Kommissya Policyi u każdey Rządowey Rzplitey Komissyi szukać może pomocy, Informacyi, i wzaiemnego zniesienia się, czy

czy przez pisma, czy przez wyznaczone z grona swego do konferencyi Osoby, czego gdy uzna potrzebę, przeszle do niey żądanie swoie przez notę z dokładnym wyłożeniem rzeczy, o którą iść będzie, wzaiemnie na wszelkie do siebie od innych Rzplitey Kommissyów przysyłane Noty, Kommissya Policyi powinna będzie bez zwłoki dawać odpowiedzi na piśmie, nie odmawiaiąc w niczym potrzebney pomocy, iaka z Prawem i Władzą iey udzielną zgadzać się będzie.

2do. Prawidła stosunków Kommissyi Policyi względem Kommissyów Woiewodzkich są opisane w Rozdziale o Kommissyach Woiewodzkich.

XIII.

Przysięga Kommissarzòw.

Obrani Kommissarze w obecności Króla i Stanów Seymuiących, a nieprzytomni w mieyscu Juryzdykcyi Kommissyi wykonaią Przysięgę, którey Rota będzie następuiąca:

„ Ja N. N. Przysięgam Panu BOGU Wszechmogącemu w Troy-
„ cy Swiętey Jedynemu na to: iż Pensyi Zagraniczney nie biorę,
„ i brać nie będę, iż wybrany na Urząd Kommissarza Policyi wedle
„ przepisu Prawa, Wolności i Własności osobistey i powszechney be-
„ śpieczeństwa, spokoyności, wygody, i porządku publicznego wier-
„ nie dostrzegać będę, i że wszelkich funduszów i dochodów pospo-
„ litych, władzy i opiece, lub dozorowi Kommissyi Policyi poru-
„ czonych, od wszelkiego uszczerbku i uszkodzenia bronić będę;
„ iż wszelkie obowiązki i powinności Prawem urzędowi temu prze-
„ pisane, gorliwie, i rzetelnie dopełnię; Władzy większey sobie nad
„ Prawo pozwalać, a prawem pozwoloney na złe używać nie będę;
„ iż sprawy Policyi tyczące się, zasiadaiąc w Sądach, podług Boga,
„ Praw, Sprawiedliwości, i dowodów sądzić będę, zgoła w całym
„ urzędowaniu moim nie uwodząc się żadnemi względami, przyia-
„ źnią lub nienawiścią, darów żadnych, i obietnic nie przyimuiąc,
„ Boga, Prawo, Sprawiedliwość za iedyny cel mieć będę. Tak mi
„ Boże dopomoż i niewinna Syna Jego Męka.

Marszałkowie procz wykonaney na dostoieństwo Ministra Przysięgi, powtorny raz przy pierwszym zasiadaniu swoim w Kommissyi, przysięgną przed nią na Rotę wyżey przepisaną.

XIV.

Obowiązki Marszałka Prezyduiącego, lub zastępuiącego mieysce iego w Kommissyi Policyi.

1mo. Obowiązki oddzielne Marszałka Prezyduiącego, lub zastępuiącego mieysce iego w Kommissyi Policyi są: mieć dozor i zwierzchność nad Dworem, tudzież baczyć na to wszystko, co może zapewnić beśpieczeństwo i powagę naszą Królewską, spokoyność pod bokiem naszym, beśpieczeństwo Następcy Tronu, Senatorów, Ministrów i Posłów w czasie Seymu, Osob, Domów, i Dworów Ministrów Zagranicznych przy Nas rezyduiących, Dlaczego w mieyscu, gdzie

My Król znaydować się będziemy, Władza Marszałka Prezyduiącego w Kommissyi Policyi tak daleko tylko ma bydź rozciągniona, ażeby mogł zapobiedz występkom bez naruszenia wszelako Prawa: *Neminem captivabimus nisi Jure victum*, lub gdy występek popełniony zostanie, winowaycę zatrzymać i do Sądu właściwego odesłać.

2do. Gdziekolwiek My Król znaydować się będziemy, tam wszystkie mieyscowe Cywilne Magistratury i Urzędy obowiązane będą kommunikować Marszałkowi Prezyduiącemu w Kommissyi Policyi wszelkie doniesienia tyczące się beśpieczeństwa Boku Nas Króla, iakie do ich Urzędu przyidą, nie naruszaiąc iednak w Obozach Praw Woyskowych, a Kommendant Mieyscowy znosząc się z nim, ma oddawać mu swoie kommunikacye i doniesienia; Dozorcy zaś Policyi, i strzegący Bram i Okopów Miasta, Rapporta regularne oddawać mu będą, pod karą odpowiedzi w Sądach Policyi.

3tio. Jeżeli po roztrząsnieniu tych Rapportów i doniesień, Marszałek Prezyduiący w Kommissyi Policyi, uzna potrzebę większego zabeśpieczenia spokoyności powszechney, doniesie o tym natychmiast Nam Królowi w Straży.

4to. Nadto mieyscowy Urząd Policyi wyznaczy iednego Subalterna, a mieyscowa Kommenda wykommenderuie iednego Officyera Subalterna, który dla prędszego wykonania obowiązków Marszałka Prezyduiącego w Policyi przy nim znaydować się ma. Jako zaś w przypadkach przestępstwa na Zamku naszym, popełnienia uczynku kryminalnego lub buntu i rozruchu w mieyscu Rezydencyi naszey, tenże Marszałek powinien *provisoriè* rozrządzenie uczynić lub zatrzymać winnego, tak za wezwaniem iego osobiście, lub na piśmie uczynionym Urzędy Cywilne i Kommendant Garnizonu dadzą mu potrzebną pomoc, a Marszałek natychmiast doniesie o tym Nam Krolowi w Straży.

5to. Aże odtąd w każdym Mieście i Powiecie będą gotowe Sądy mieyscowe, zaczym obowiązkiem będzie Marszałka Prezyduiącego w Kommissyi Policyi (wyiąwszy przypadki stosowne do opisu Sądów Seymowych) każdego z rozkazu swego przytrzymanego, naydaley w przeciągu dwudziestu czterech godzin wyexaminować, i za dostrzeżeniem winy, oddać do Sądu właściwego, w którym Sprawy takie sądzone bydź maią Rokiem licowym, to iest: natychmiast przed wszystkiemi. Gdyby zaś przytrzymany Władzą Marszałka prezyduiącego w Kommissyi Policyi nie był oddany w tym przeciągu do Sądu właściwego, albo w tymże przeciągu za okazaniem niewinności nie był uwolnionym tenże, Marszałek za to będzie w odpowiedzi za Rezolucyą Seymu w Sądach Seymowych.

6to. Gdyby zaś Król miał się znaydować w takim mieyscu, gdzie niemasz mieyscowych Publicznych Sądów, Marszałek prezyduiący w Kommissyi Policyi dwoma tygodniami przed przybyciem Króla na to mieysce może rekwirować Sąd Ziemiański, i Urzędy Mieyskie Pierwszey Instancyi tego Powiatu, aby się tam znaydowały pod bytnośc Królewską.

7mo. Wszakże gotowość ta Władzy Marszałka Prezyduiącego w Kommissyi Policyi pod Bokiem naszym Królewskim nie może dyspensować mieyscowe Juryzdykcye i Urzędy Cywilne od zwyczayney baczności i pilności w tym wszystkim, co do ich należy Urzędowania, owszem gdziekolwiek się zeydzie Urząd Marszałka Prezyduiącego w Kommissyi Policyi z Urzędami mieyscowemi, ostatnie pierwszemu pomagać bez zamięszania i kollizyi powinny.

8vo. Rozległość mieysca Rezydencyi Naszey Królewskiey, przy której iedynie obowiązki Marszałka Prezyduiącego w Kommissyi Policyi czynne będą, rozumieć się ma rozciągniętą o milę iedną w około

od

od Rogatek kończących Miasto, Przedmieście, lub Wieś w całym ich okręgu.

9no. Odpor każdy gwałtowny Władzy Marszałka prezyduiącego w Policyi będzie kryminalnym, i kryminalnie sądzony bydź ma. A gdyby przez niedopełnienie lub zaniedbanie Urzędu iego, naruszone zostało bespieczeństwo, lub spokoyność Króla, Osób Seymuiących, albo Następcy Tronu, tenże Marszałek odpowiadać za to powinien Osobą i maiątkiem przed Sądem Seymowym za Rezolucyą Seymu.

10mo. Kancellarya Marszałka Prezyduiącego w Kommissyi Policyi, która oraz będzie Kancellaryą Sądu nadzwyczaynego na Sprawy kryminalne i uczynkowe znacznieysze, niżey wyszczególnione w Artykule XVI. titulo: *Sąd nadzwyczayny* w Mieście Rezydencyonalnym Naszym w Warszawie, składać się będzie z iednego Pisarza, iednego Regenta, dwóch Kancellarzystów, i dwóch Instygatorów, których sobie tenże Marszałek dobierze, a fundusz na ich zapłatę w Tabelli expens publicznych oznaczamy.

XV.

Sądowość szczególna w Mieście Warszawie Rezydencyonalnym Nas Króla dla Possessyonatów Stanu Szlacheckiego i Cudzoziemców.

1mo. Marszałka prezyduiącego w Kommissyi Policyi obowiązkiem będzie, ułatwiać sposobem ugody wszelkie Sprawy stosowne do iego Urzędu, z któremi Strony do niego po ugodę udadzą się. Sprawy zaś nie kryminalne wynikaiące z Prawa Narodów, względem Osób i Domów Ministrów Zagranicznych, decyzyą swoią kończyć będzie.

2do. W pretensyach Mieszczan do Szlachty i Cudzoziemców od-tąd o Komorne i zapłaty Rzemieślnikom, takowe Sprawy stosownie do Prawa o Miastach w Sądach Mieyskich *præcisa appellatione* odsądzone będą.

3tio. Sprawy uczynkowe między Possessyonatami Stanu Szlacheckiego, lub od Mieszczan przeciwko Possessyonatom Stanu Szlacheckiego nieosiadłym w Mieście Warszawie podięte, gdy nie przeydą trzech tysięcy Grzywien kary, i sześciu Niedziel wieży, w Sądach Ziemiańskich ostatecznie i *præcisa appellatione* odsądzone będą, a takowe kary nigdy na Sąd, ale zawsze na Stronę pokrzywdzoną przyznane bydź maią.

XVI.

Sąd nadzwyczayny kryminalny dla Miasta Warszawy Rezydencyonalnego Nas Króla.

1mo. W przypadkach Spraw uczynkowych przewyższaiących dopiero wymienione kary z Appellacyi od Sądu Ziemiańskiego przychodzących. *2do.* Dobycia broni lub uderzenia kogo na Dworze, albo w obecności Króla. *3tio.* Dobycia broni na Senatora, albo Posła, lub uderzenia onych w czasie Seymu. *4to.* W przypadkach znacznieyszych wynikaiących z Prawa Narodów względem Osób i Domów Ministrów Zagranicznych. *5to.* W każdey Sprawie kryminalney w Mieście Re-

zydencyonalnym naszym Warszawie, Inymubw Mieście, gdzie Seym agitować się będzie, między Osobami iakieykolwiek bądź kondycyi, lub Narodu zdarzoney, gdy takowe przypadki i Sprawy w Sądach Pierwszey Instancyi Ziemiańskich lub Mieyskich odeydą, ustanawiamy appellacyą do Sądu kryminalnego ostatecznego w następuiący sposób złożonego: Obwinionemu podana będzie przez Prezyduiącego w Kommissyi Policyi Lista wszystkich przytomnych. Kommissarzy w Kommissyach Edukacyi, Policyi, Woyska, Skarbu i Assessoryi zasiadaiących. Z tych obwiniony wybierze podług upodobania swego dwanaście Osob, które maiąc na czele Prezyduiącego w Kommissyi Policyi w komplecie naymniey z dziewięciu Osob *in toto* złożonym, Sprawę obwinionego według Praw Kraiowych *in Codice criminali* spisanych, ostatecznie rozsądzą. Dla czego Pisarz tego Sądu nadzwyczaynego zasiadaiący *cum voce consultiva* do takowych Spraw osobne Protokuły utrzymywać ma.

Waruie się, iż w czasie alternaty Seymu w Litwie przypadaiącego, Kommissya Policyi tamże agitować się ma, i Marszałek Litewski zasiadaiący w Policyi w tymże *Biennium* pierwszy przed Koronnemi do Prezydencyi będzie.

Stanisław Nałęcz Małachowski Ref. W. K. Seymowy i Konfederacyi Prowincyi Koronnych Marszałek.

Kazimierz Xiąże Sapieha Generał Art: Litt: Marszałek Konfederacyi Wo Xa Littgo.

Woyciech Leszczyc Skarszewski Biskup Chełmski i Lubelski wyznaczony z Senatu z Prowincyi Małopolskiey do Deputacyi Konstytu. Jozef Korwin Kossakowski Bisk: Inf: i Kur: Nom: Koad. Bis: Wil. Kazimierz Konst. Plater Kasztelan Generału Trockiego wyznaczony z Senatu W. X. Lit. do Deputacyi Seymowey. Tadeusz Mostowski Kaszt. Raciązki Deputowany z Senatu z Prow: Wielkpp. Alexander Linowski P. W. Krak. Deputowany z Prowincyi Małopol. Jan Ossoliński Starosta i Poseł Drohicki Deputowany z Prowincyi Małopolskiey. Tomasz Wawrzecki Chorąży W. X. Litto Poseł Brasławski Deputowany do Konstytucyi. Adam Littawor Chreptowicz Poseł z Wdztwa Nowogrodzkiego Deputowany z Prowincyi W. X. Lit. Jozef Radzicki Podkomorzy i Poseł Zi: Zakroczym: Deputowany do Konst. z Prowincyi Wielkopol. manu propria. Jan Łuszczewski Poseł Sochaczewski Deputowany z Prowincyi Wielkopolskiey. Post cujus Constitutionis in Acta præsentia Ingrossationem Originale ejusdem Offerenti Eidem, prævia Officii sui Quietatione, est extraditum.

PUCHAŁA *mpr.*

Lectum per Słomkowski.

Actum in Curia Regia Varsaviensi Die Trigesima Mensis Junij Anno Domini Millesimo Septingentesimo Nanagesimo Primo.

AD Officium & Acta præsentia Castrensia Capitanealia Varsaviensia personaliter veniens Magnificus Antonius Siarczyński Sacræ Regiæ Majestatis & Comitiorum Ordinariorum Generalium atque Confœderationis Generalis Regni Secretarius Eidem Officio & Actis illius Constitutionem infrascriptam obtulit & ad ingrossandum, in Acta præsentia porrexit tenoris talis:

Osoby wybrane za Kommissarzów do Kommissyi Policyi Dnia Dwudziestego osmego Czerwca Tysiąc Siedmset Dziewięćdziesiąt Pierwszego Roku.

Z SENATU

Z Prowincyi Małopolskiey.

W. Dembowski Kasztelan Czechowski.

Z Prowincyi Wo Xa Litgo.

W. Szczyt Kasztelan Brzeski Litewski.

Z Prowincyi Wielkopolskiey.

W. Lipski Kasztelan Łęczycki.

Z STANU RYCERSKIEGO

Z Prowincyi Małopolskiey.

UUr: Alexander Potocki.
Marcin Badeni Szambelan J. K. Mci.

Z Pro-

Z Prowincyi Wo Xa Littgo.

UUr. Szwykowski Ex-Pisarz Skarbu Wo Xa Littgo.
Proszyński Ex Pisarz Trybunału Wo Xa Littgo.

Z Prowincyi Wielkopolskiey.

UUr: Karól Wodzyński Starosta Nurski.
Jgnacy Zapolski.

Stanisław Nałęcz Małachowski Ref. W. K. Seymowy i Konfederacyi Prowincyi Koronnych Marszałek.

Kazimierz Xiąże Sapieha Generał Art: Litt: Marszałek Konfederacyi Wo Xa Littgo.

Jozef Korwin Kossakowski B's: Inf: i Kur: Nom: Koad. Bis. W. Kazimierz Konst: Plater Kasztelan Generału Trockiego wyznaczony z Senatu W. X. Lit: do Deputacyi Seymowey. Adam Littawor Chreptowicz Poseł Nowogrodzki Deputowany z Prowincyi Wo Xa Litt. Jozef Radzicki Podkomorzy i Poseł Zi Zakrocz. Deputt. do Konstt: z Prowincyi Wielkopoll: manu propria. Post cujus Constitutionis in Acta præsentis Ingrossationem, Originale ejusdem Offerenti, Eidem prævia Officii sui Quietatione, est extraditum.

PUCHAŁA
mpr.

Lectum per Słomkowski.

600